

Biologi 2

Cellbiologi

Frågor man kan besvara efter att ha läst cellbiologi

Varför blir huden skrynklig om man ligger länge i badkaret?

Varför dör man av syrebrist?

Hur fäster celler till varandra i kroppen?

Varifrån kommer den koldioxid som man andas ut?

Varför får man mjölksyra i musklerna när man anstränger sig hårt?

Kap 1 cellen

- Livets molekyler (minsta byggstenarna)
- Organellerna (cellens delar)
- Transporten till/från cellen
- Cellens ämnesomsättning

Cellen

Cellen är uppbyggd av i huvudsak fyra grundämnen:
kol (C) , syre (O), väte (H), kväve (N)

C-, O-, H- och N-atomerna sitter ihop och bildar molekyler.

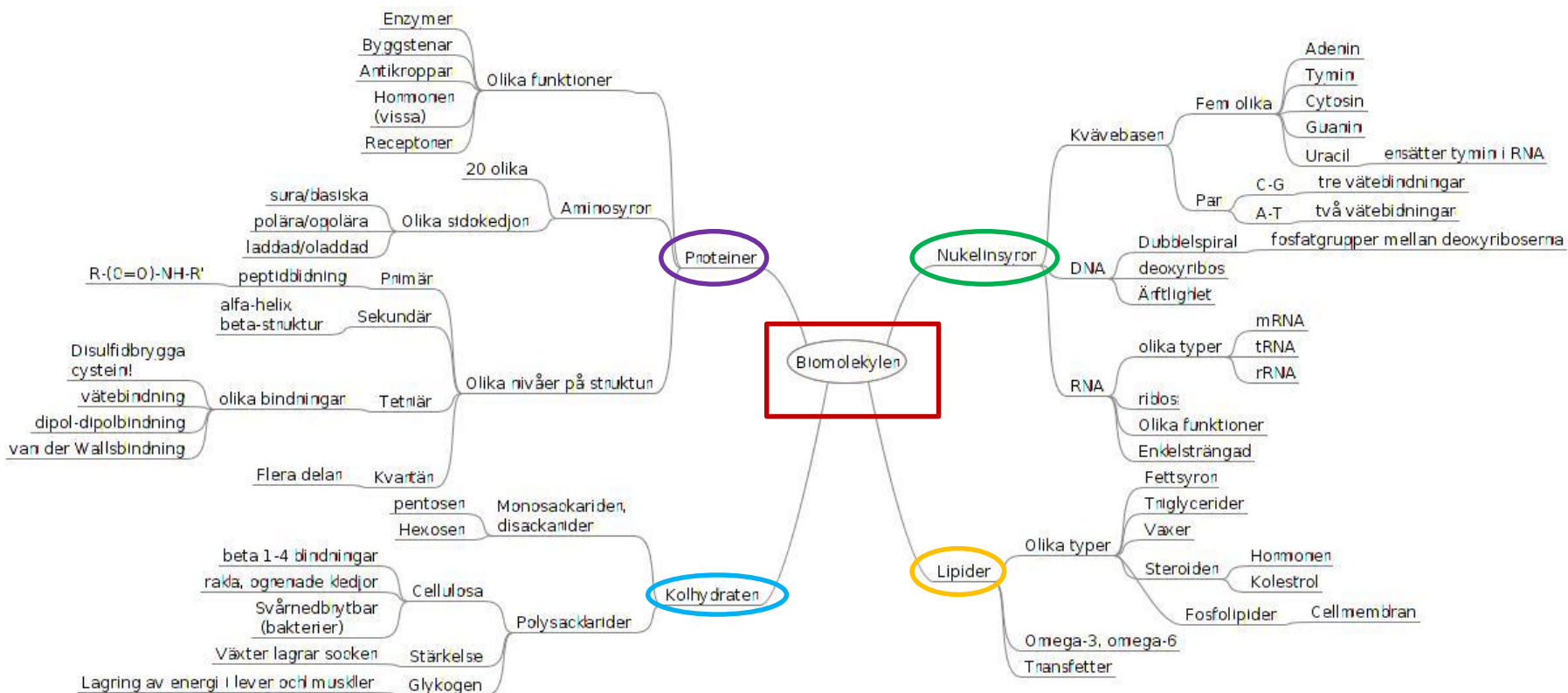
Molekylerna som bygger upp cellen/organismen kallas **biomolekyler**, "livets molekyler"

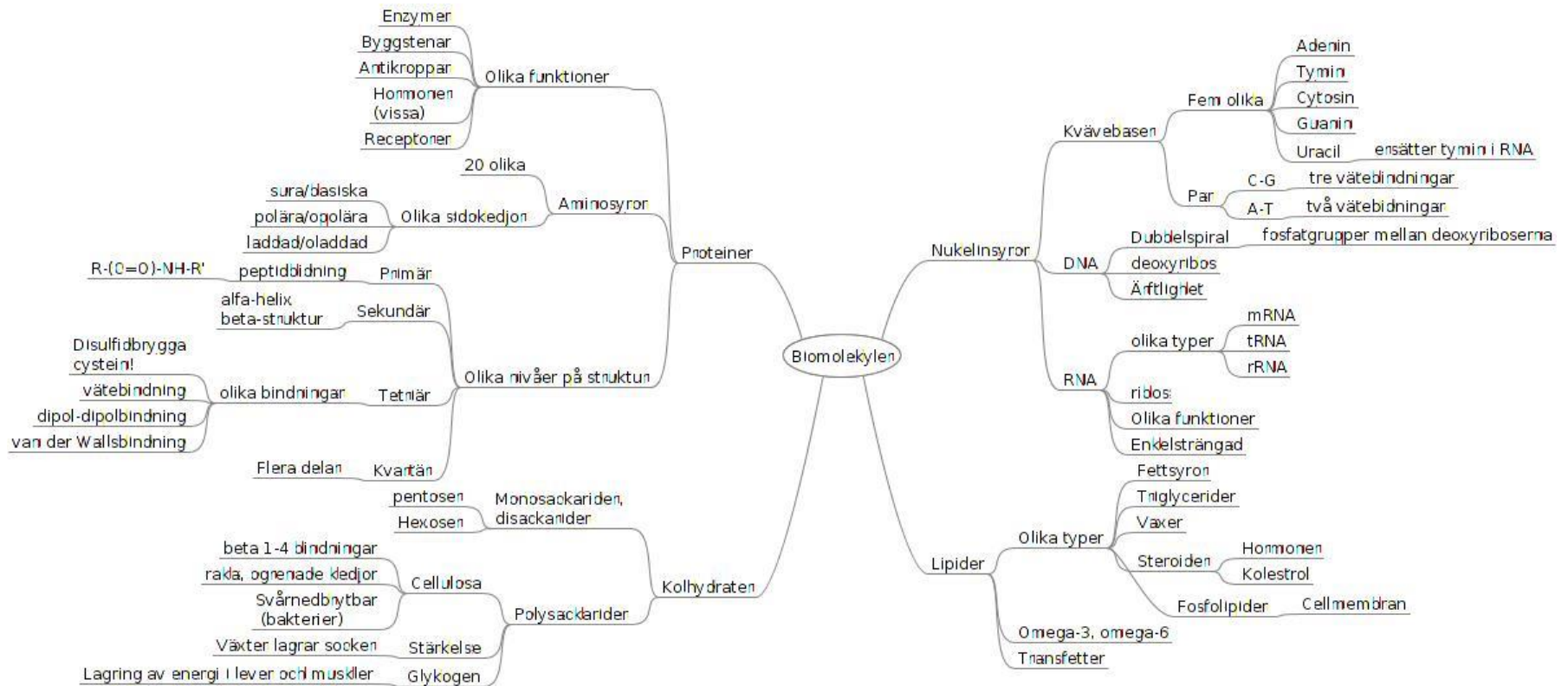
Cellens byggstenar (biomolekyler)

Fyra grupper:

- **Kolhydrater** (glukos, sackaros, cellulosa, stärkelse)
- **Lipider** (fetter, fosfolipider, steroider)
- **Proteiner** (enzymer, receptorer, antikroppar)
- **Nukleinsyror** (DNA, RNA)

mindmap biomolekyler

Biomolekyler
Kolhydrater

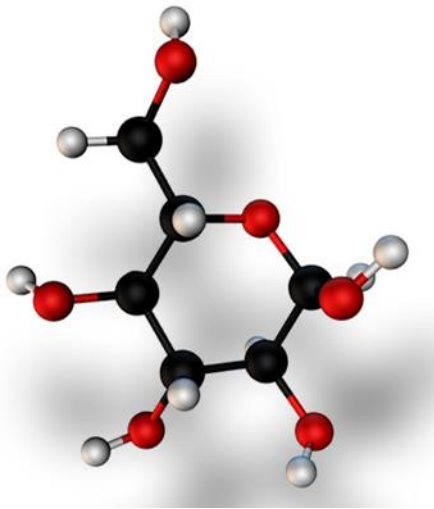

Kolhydraterna delas in i:

- **Monosackarider** (en enhet) *ex glukos*
- **Disackarider** (två enheter) *ex sackaros*
- **Polysackarider** (många enheter) *ex stärkelse*

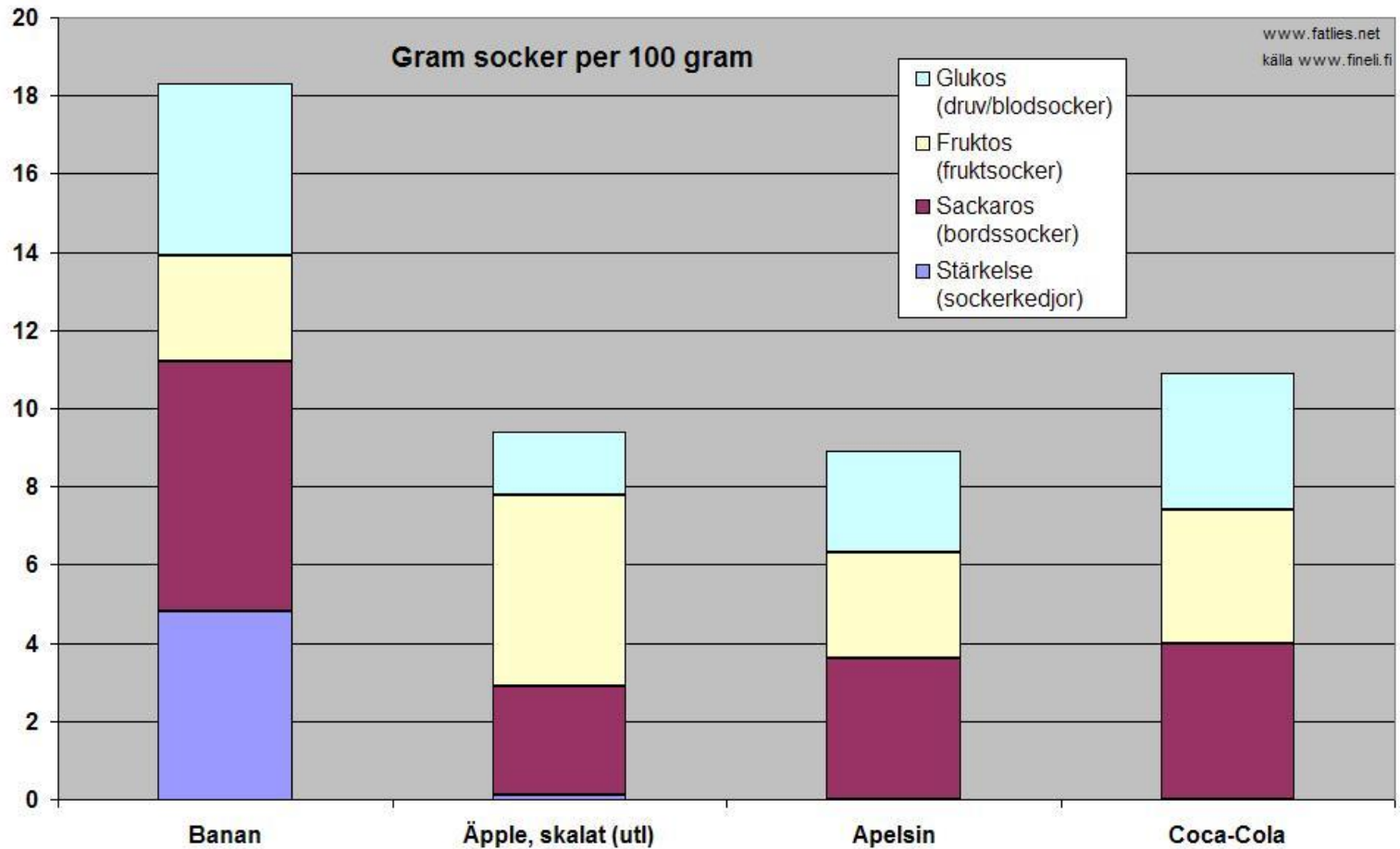
Glukos (druvsocker)

Glukos $C_6H_{12}O_6$

En molekyl glukos

Kolhydrater i 100g "frukt"

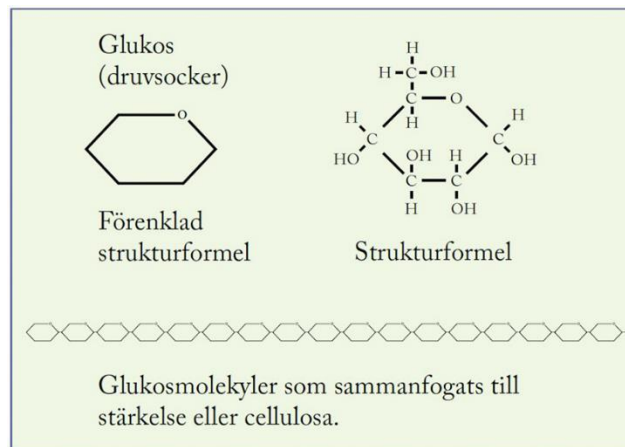
Glukosmolekyler lagras i organismen som *polysackarider*

många monosackarider (glukosmolekyler) som sitter ihop

Glukosmolekyler sätts ihop av :

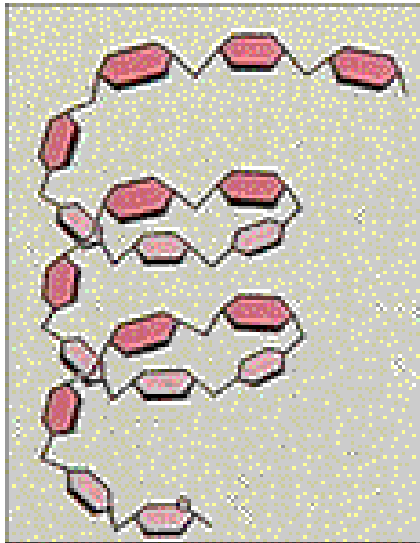
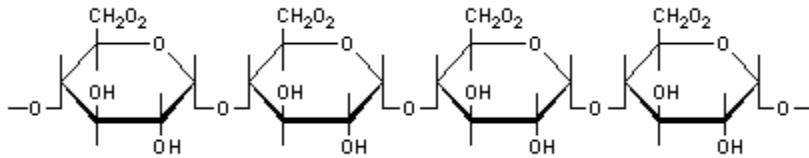
- *Växtceller* till polysackariderna: *stärkelse* (energilagrar) och *cellulosa* (byggnadsmaterial)

- *Djurceller* till polysackariden: *glykogen* (energilagrar)

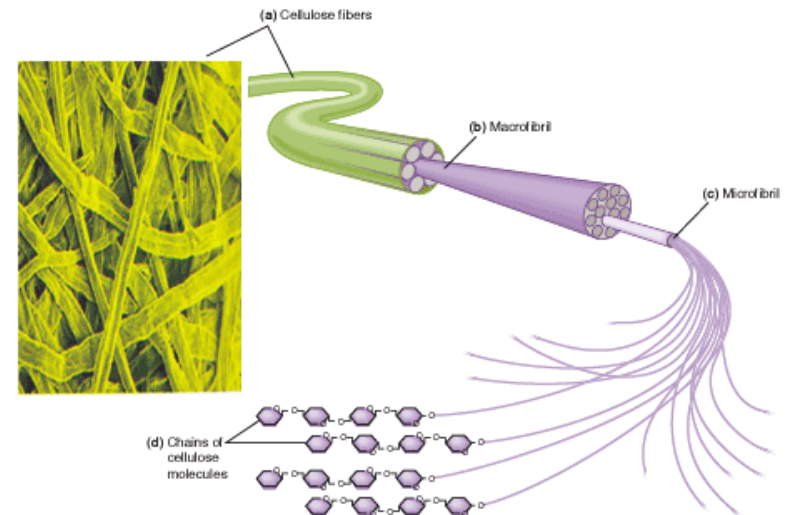
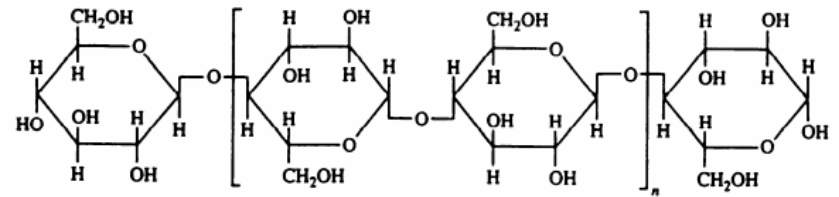

Polysackarider (växter) forts.

stärkelse (amylos)

cellulosa

Cellulosa forts.

Bindningarna i cellulosa kan endast brytas av sk *nedbrytare* (bakterier och svampar)

Gräsätare , termiter får energi av cellulosa genom symbios med bakterier i mag-tarm kanalen (enzymet cellulase)

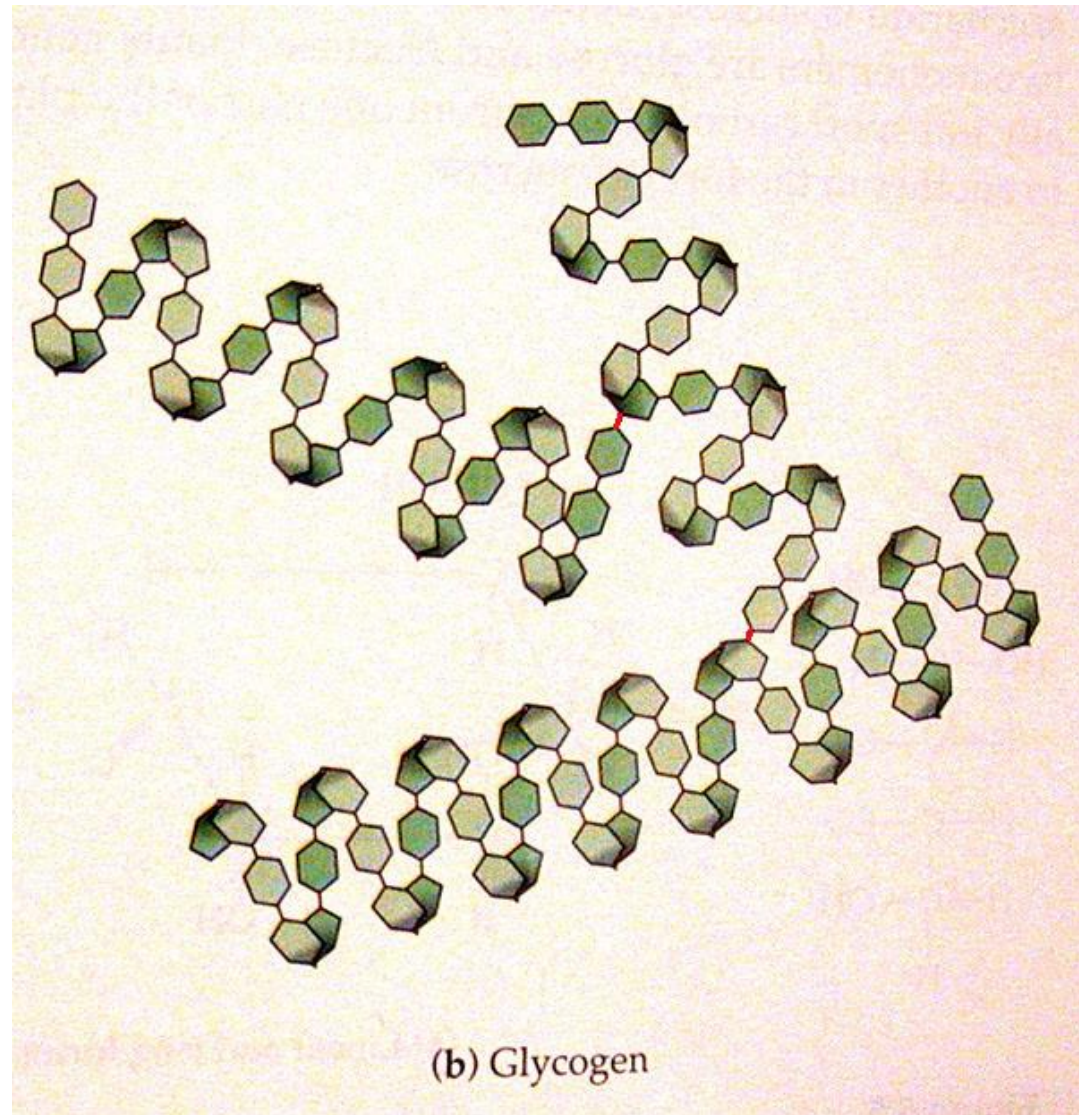
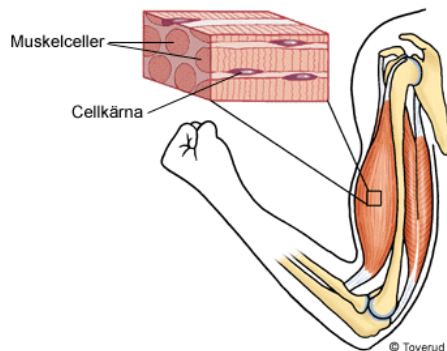

Polysackarider.

Glykogen

-grenad molekyl

-energilager i musklerna

Biomolekyler/ Lipider (fetter)

Molekyler som är
olösliga i vatten
(hydrofoba)

Lipider

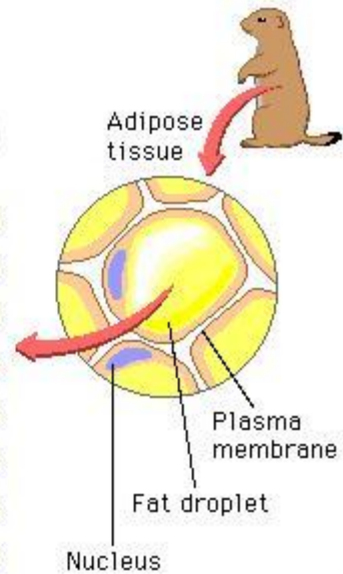
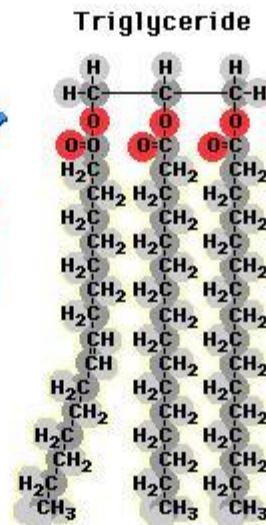
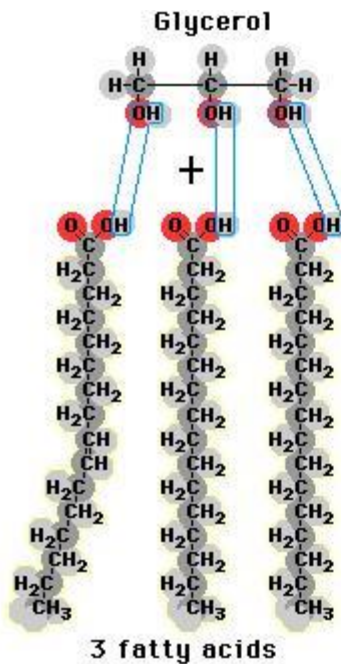
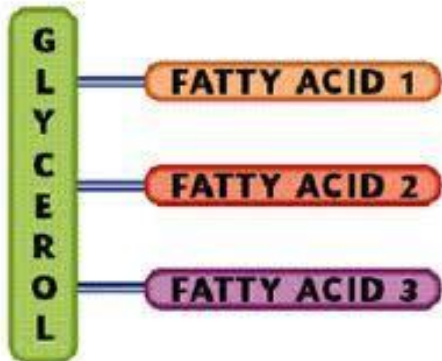
Tre huvudgrupper:

1.Fetter (energilager, isolering, stötdämpning)

2.Fosfolipider (bygger upp cellmembranet)

3.Steroider (hormoner, vitaminer)

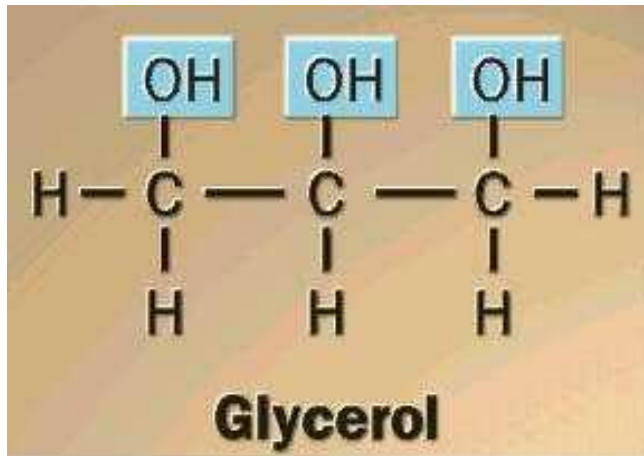
Fett (triglycerider)

1. Fetter (Triglycerider)

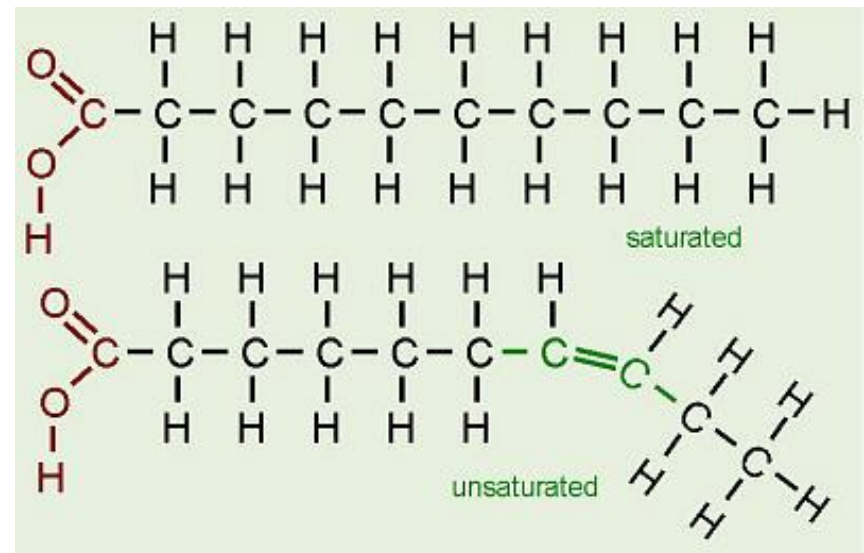
Glycerol

(trevärd alkohol)

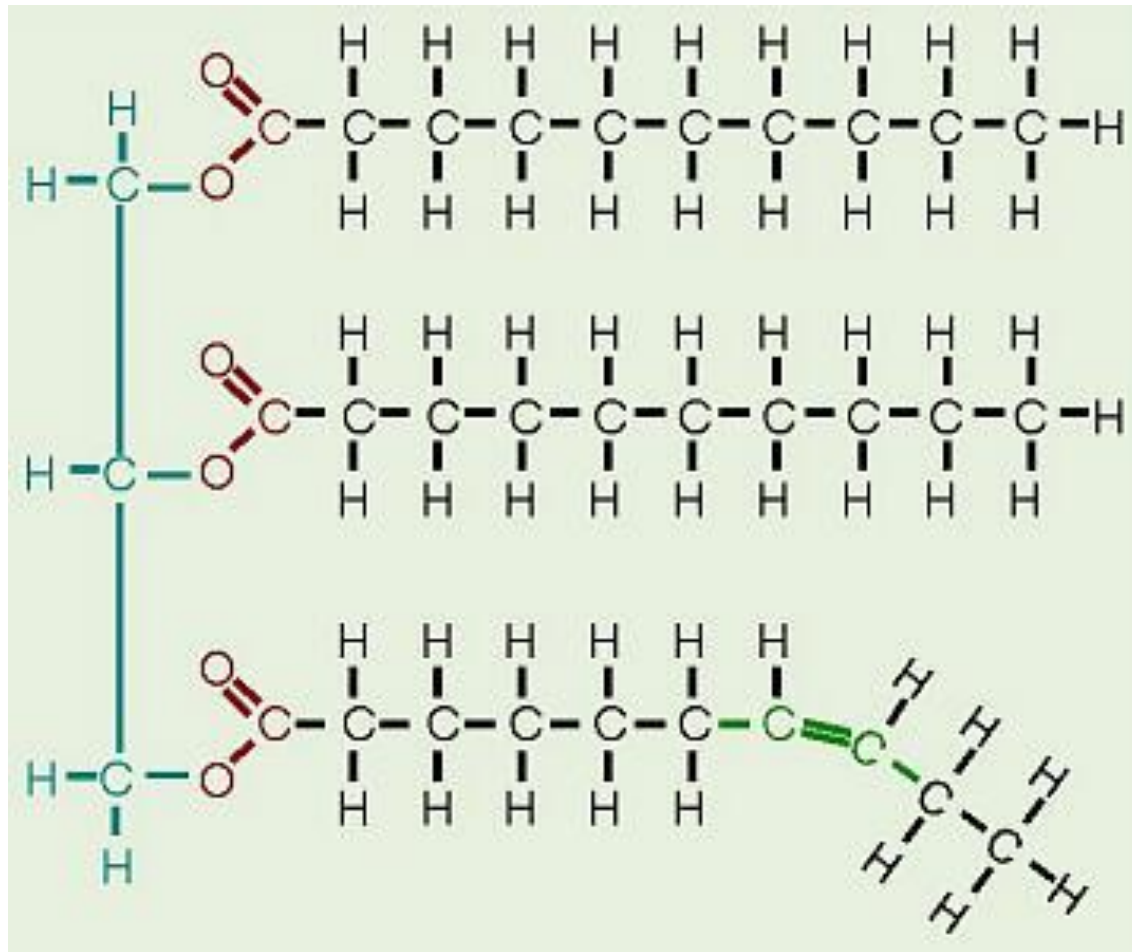

Fettsyror

(organisk syra med lång kolkedja)

Fett (triglycerid)

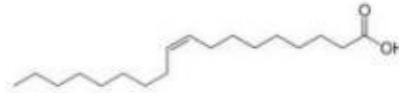

Fettets egenskaper bestäms av vilka **fettsyror** som ingår.
Tre olika typer av fettsyror:

mättade fettsyror

enkelomättade fettsyror

fleromättade fettsyror

Dubbelbindning

Mättat och omättat.

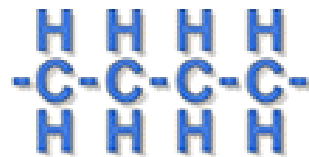
fleromättade fettsyror

enkelomättade fettsyror

mättade fettsyror

Omättat fett
(omättade fettsyror)

Mättat fett (mättade
fettsyror)

Mättad fettsyra

Omättad fettsyra

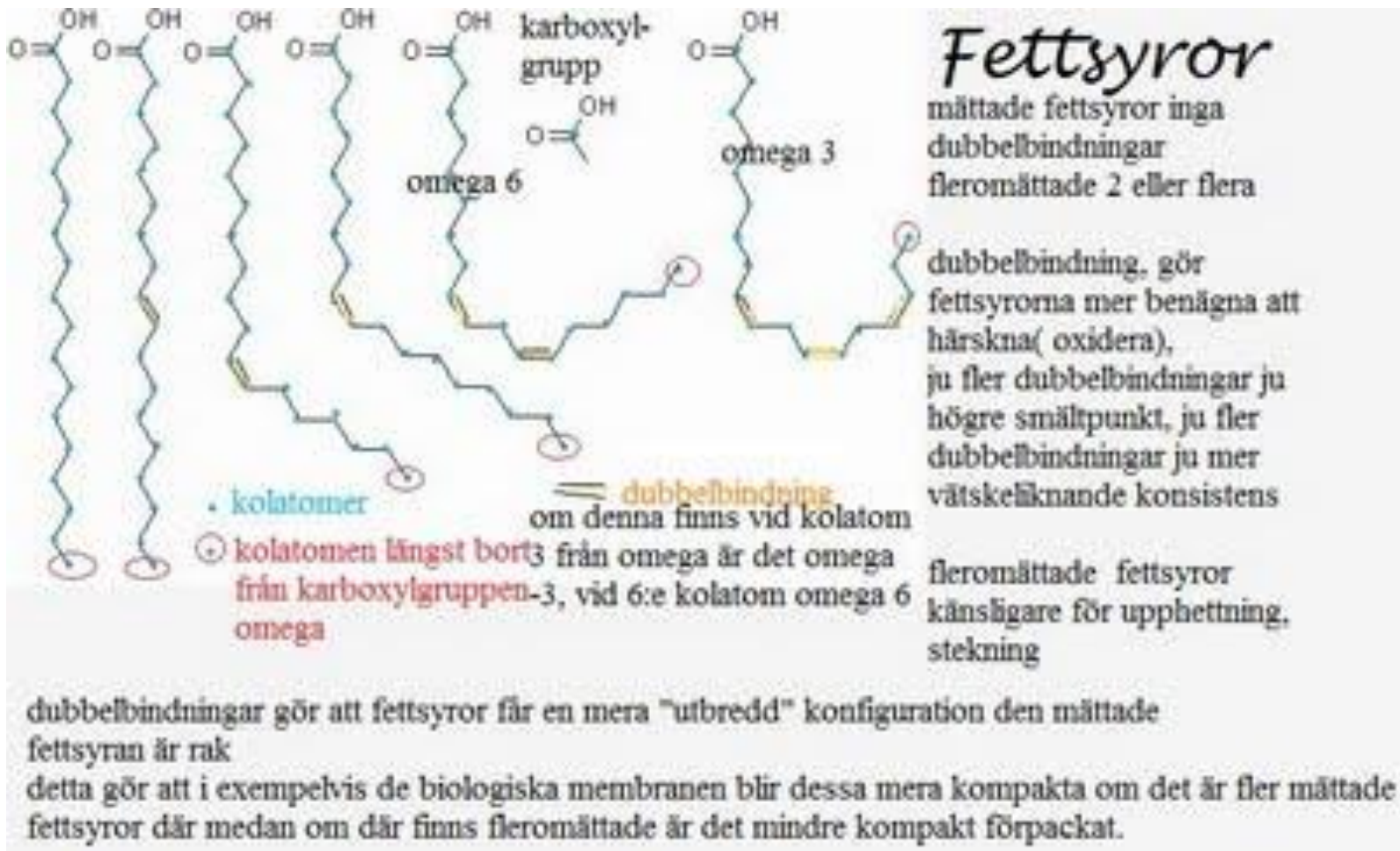
Har "vinklar"

Är böjbar

Sänkt smältpunkttemperatur
= är flytande

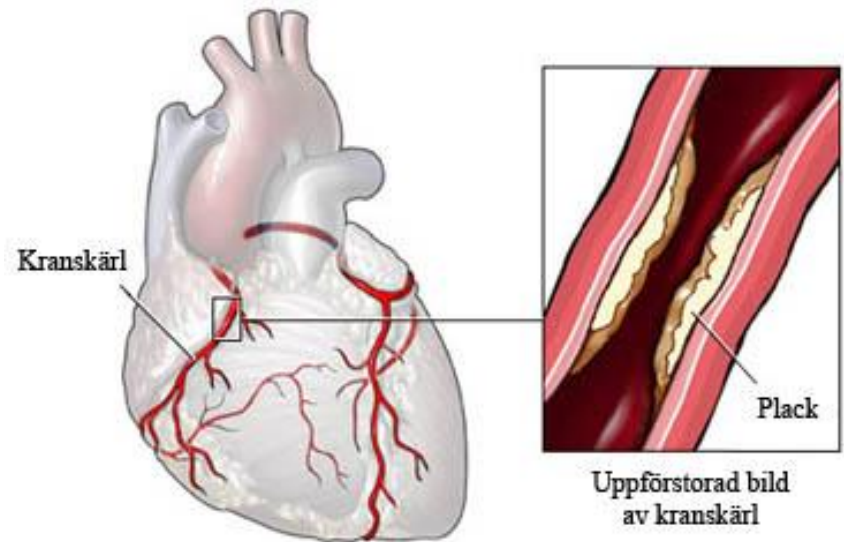
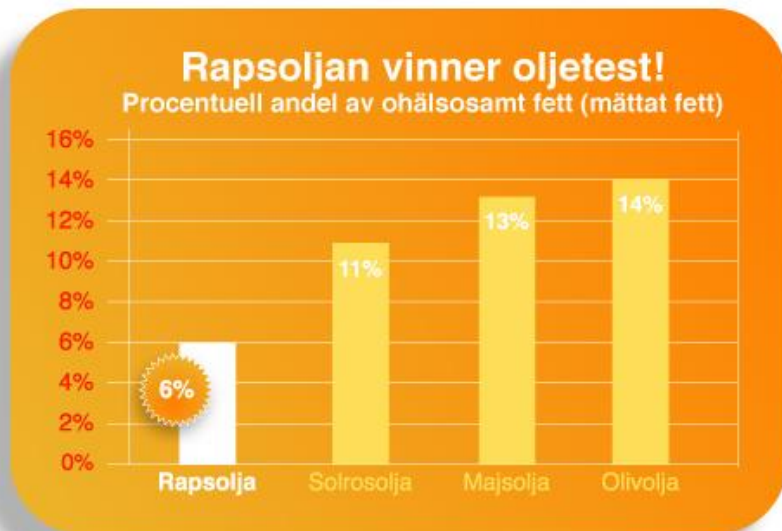
Känslig för fria radikaler
= härsknar lätt

Fettets *egenskaper* bestäms av *vilka fettsyror* som ingår:

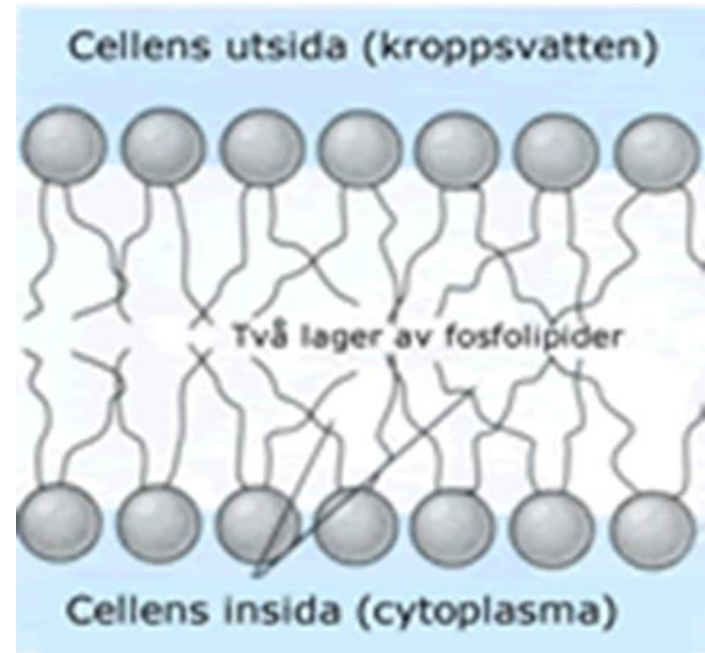
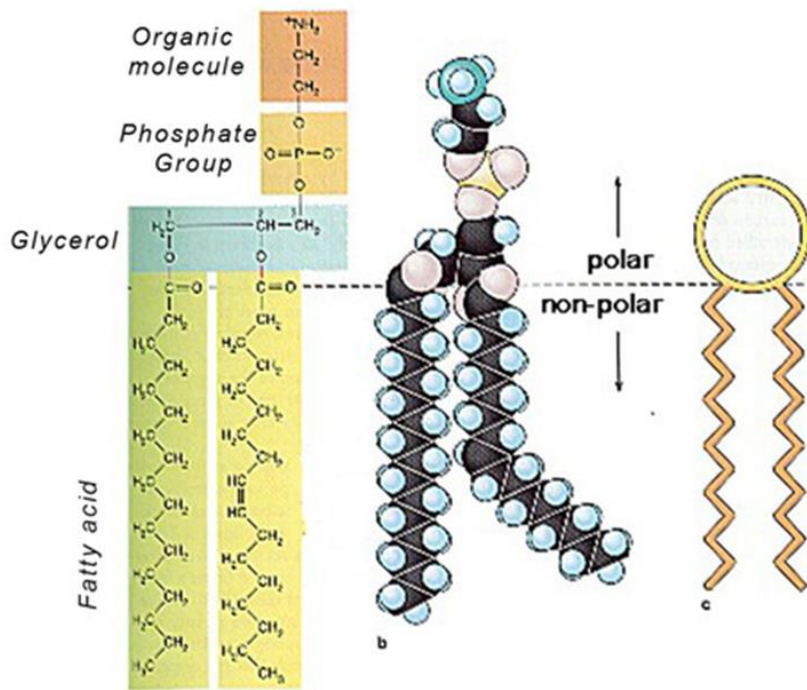

Typ av fett (fettsyror) diskuteras ofta i samband med hälsofrågor

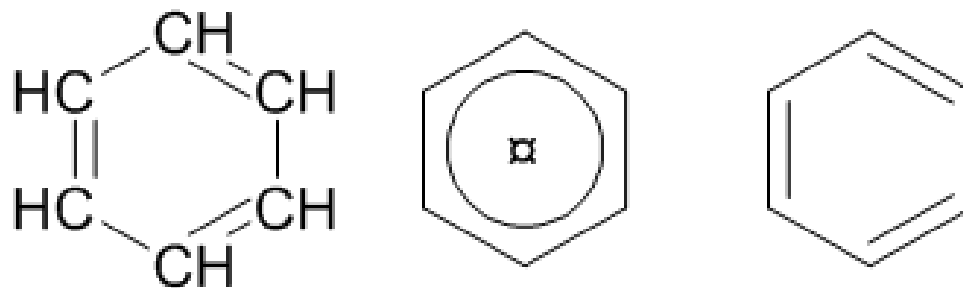

2. Fosfolipider (en "diglycerid") - bygger upp cellmembran

"Bensenring"

Biomolekyler/ **Proteiner**

Proteiner har många olika funktioner:

Vissa proteiner fungerar som:

- Enzymer (katalyserar/påskyndar reaktioner, tex [amylas](#))
- Hormoner (signalering, tex [insulin](#))
- Transportörer (tex [hemoglobin](#) transportera syre)
- Byggstenar (muskler, hår, naglar)
- Rörelse (cilier, flageller, muskler)
- Antikroppar (försvar mot bakterier mm)
- Receptorer (tar emot signaler, tex på cellytan)

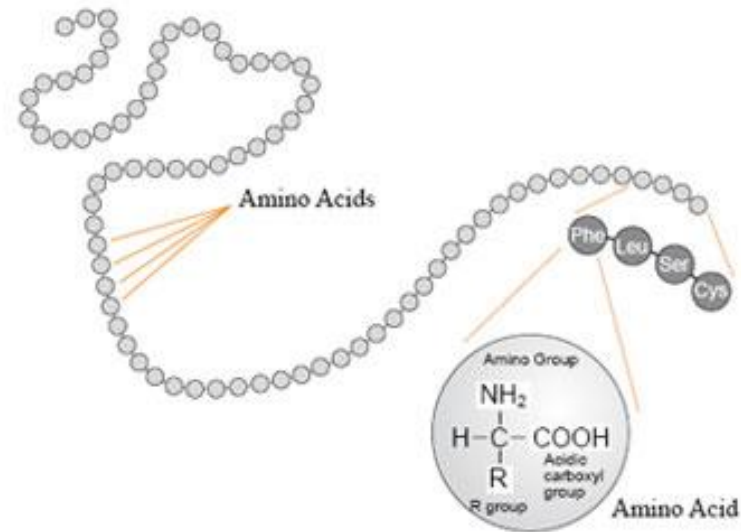
Proteiner

10-20 000 olika proteiner i kroppen

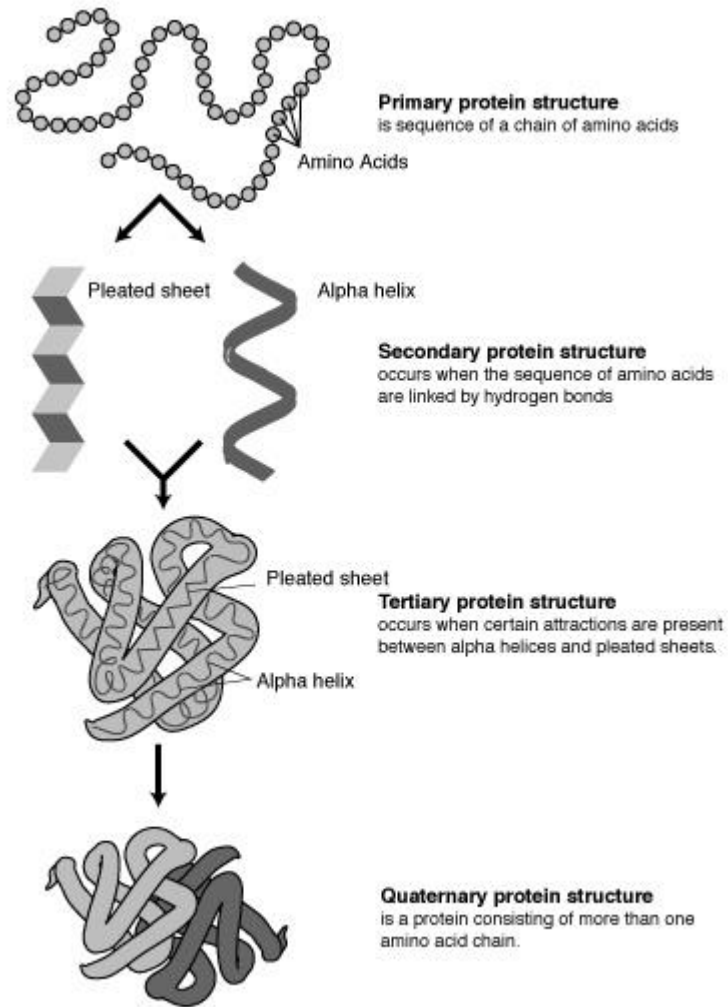
Minsta byggstenen är *amino syran*

20 st olika aminosyror

Ett protein består av 50 till 10 000 aminosyror

Proteinstrukturen

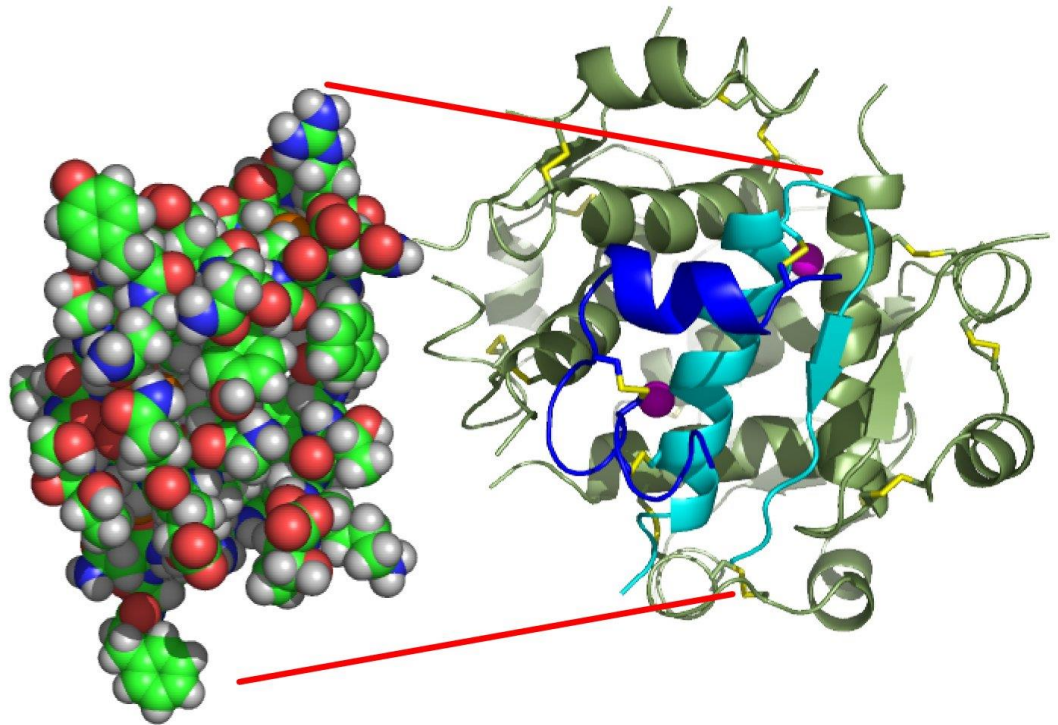

Ett exempel på ett protein:

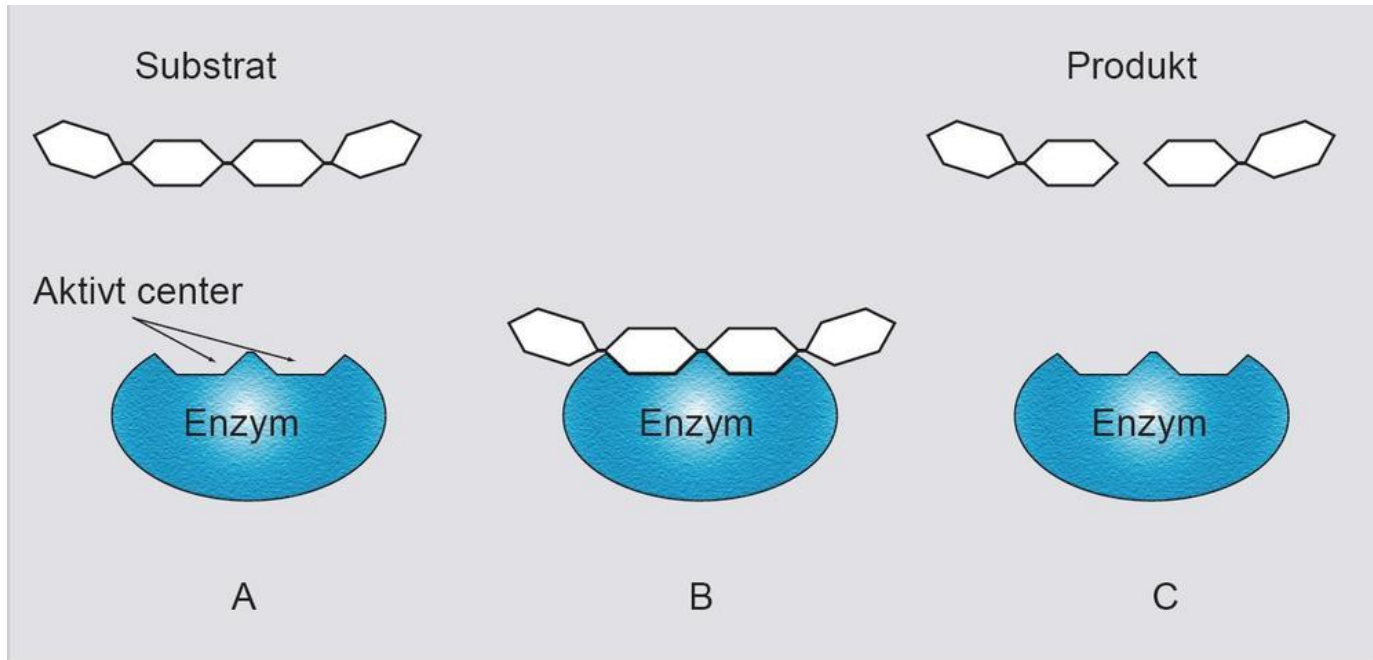
Insulin (hormon)

3D-strukturen viktig för
proteinets funktionen

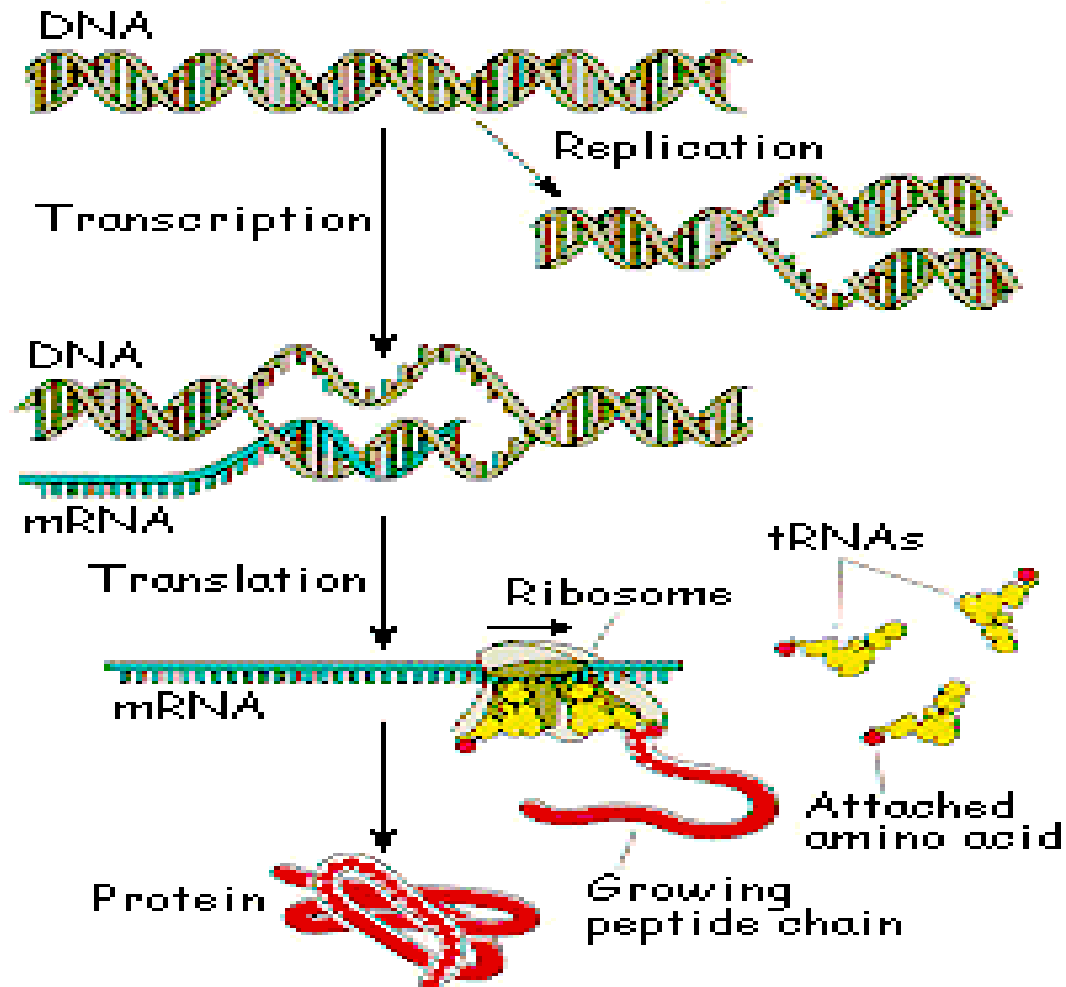
3D-strukturen känslig för
temperatur, pH, salthalt

Proteiner (enzym)

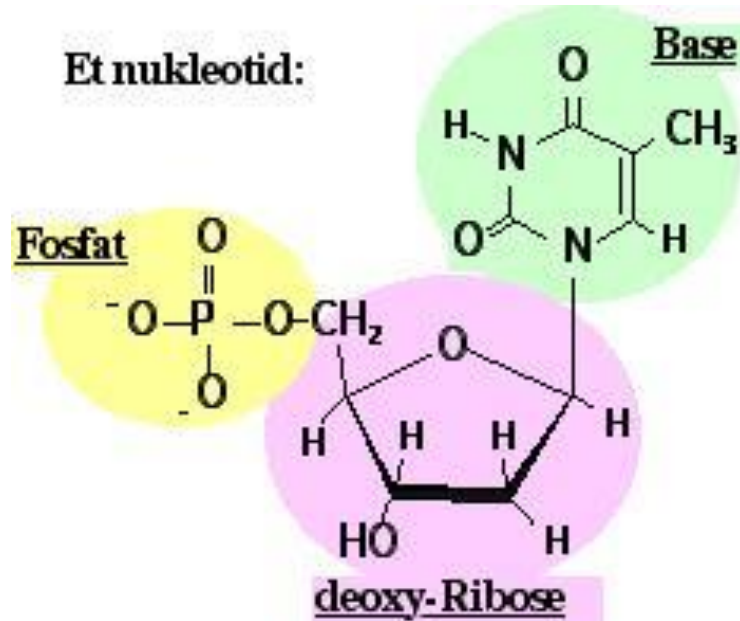

Biomolekyler / Nukleinsyror (DNA, RNA)

Nukleotider bygger opp DNA, RNA

Et nukleotid:

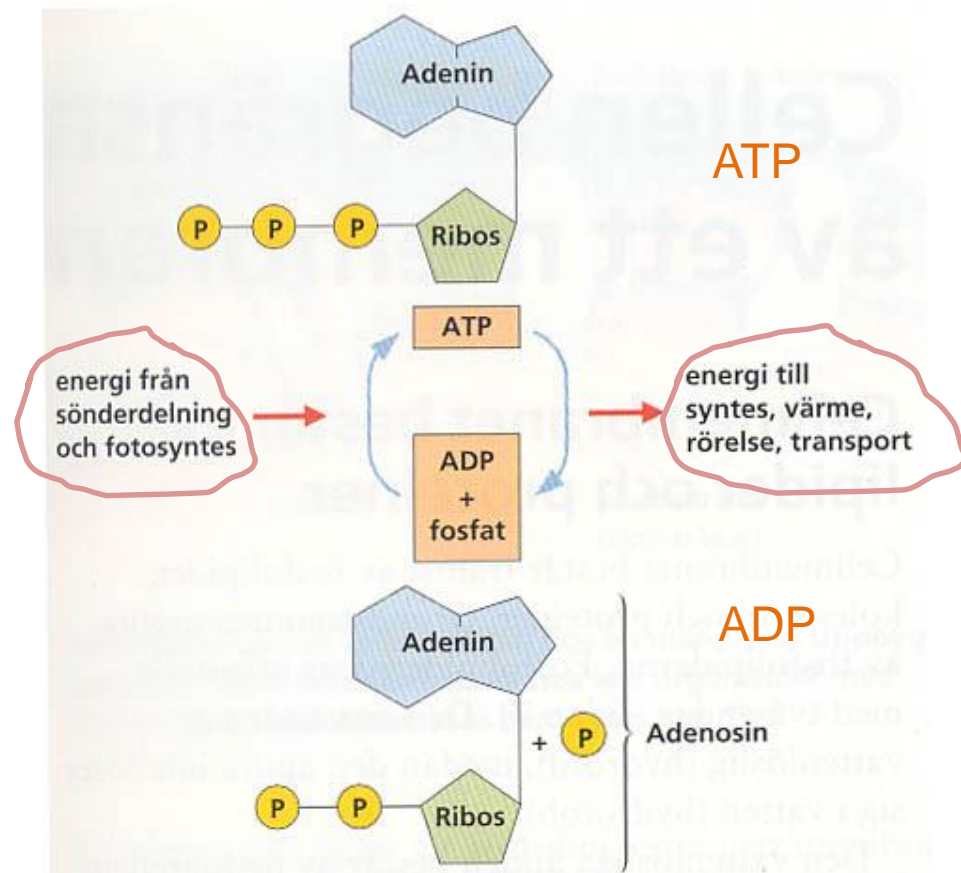
En annan viktig molekyl (nukleotid) i cellen...

ATP – energibärare

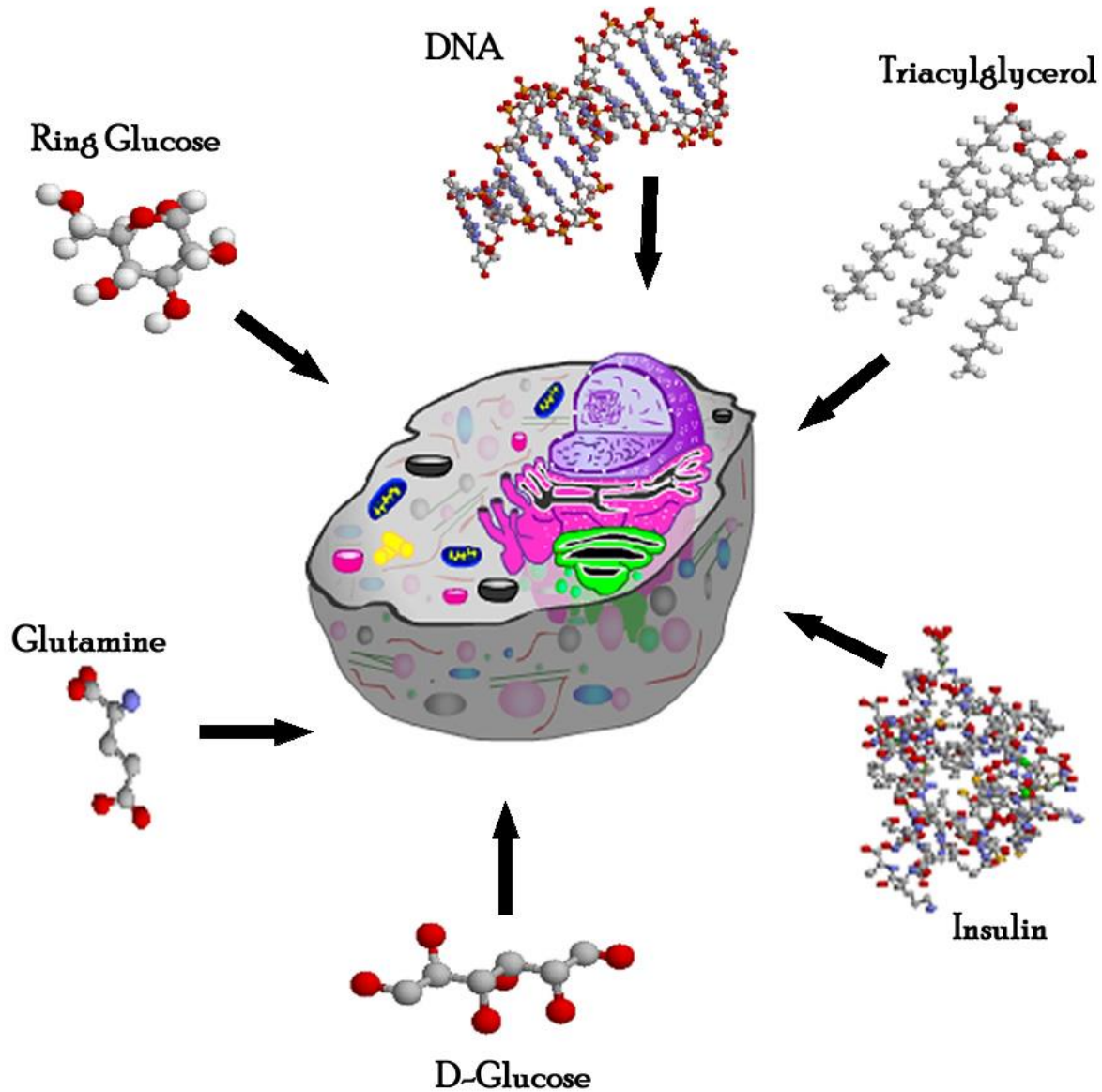
(Adenosin Tri Phosphat)

ADP

(Adenosin Di Phosphat)

Till vilken grupp hör följande biomolekyler?

Att jobba med (läxa)

- Läs (läxa) sid 8-16 i boken, titta på bilder.
- Gör uppgifterna ”Instuppg 1 Livets molekyler ” se hemsidan.

